

Вежновець Т.А., Короткий О.В.

Порівняння показників забезпеченості лікарями в Україні та деяких країнах Європейського Союзу

Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Vezhnovets T.A., Korotkyi O.V.

Comparison of indicators of provision of doctors in Ukraine and some countries of the European Union

Bogomolets National Medical University,
Kyiv, Ukraine

taveg1962@gmail.com

Вступ

Розробка адекватної кадрової політики в сфері охорони здоров'я України в умовах реформування галузі є однією з важливих складових стратегічного планування разом з фінансовим менеджментом та стандартизацією (управлінню якістю). В умовах розвитку ринку медичних послуг постає завдання прогнозування та розрахунку потреби сфери охорони здоров'я в кадровому потенціалі для забезпечення її стійкості без втрати якості надання медичної допомоги. Кадри значною мірою відповідальні за проведення ефективних реформ у галузі охорони здоров'я [1]. Вітчизняними дослідниками констатується, що кадрова ситуація в галузі охорони здоров'я за останнє десятиріччя суттєво погіршилася, що знаходить відображення у зменшенні кількості медичних працівників, передусім у сільській місцевості та на первинній ланці [2; 3]. Сучасні глобальні проблеми, серед яких епідемії, військові конфлікти, тенденція до старіння населення, зростання рівня захворюваності тощо, зумовлюють зростаючу потребу у медичному обслуговуванні й ще більше загострюють необхідність якісного відновлення кадрового потенціалу охорони здоров'я [4].

Мета дослідження полягала у порівнянні показників забезпеченості лікарями на 1000 населення в Україні та деяких країнах Європейського Союзу (Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Болгарія, Румунія) у період 2020–2022 років.

Об'єкт і методи дослідження

Для порівняння забезпеченості лікарями на 1000 населення в Україні використані статистичні довідники ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» за 2020–2022 роки [5] та бази даних OECD.Stat [6] про забезпеченість для країн Східної Європи (Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Болгарія, Румунія), використана Міжнародна стандартна класифікація

професій ISCO-08 (International Standard Classification of Occupations: ISCO-08).

Для порівняння забезпеченості лікарями необхідно враховувати наявні відмінності у визначенні професійної групи «лікар» в Україні та групи «Medical Doctors» (Physicians) в країнах Європейського Союзу (ЄС) за базою даних OECD.Stat відповідно до Міжнародної стандартної класифікації професій ISCO-08.

В Україні для розрахунку чисельності лікарів використовуються дані звітної форми 17 «Звіт про медичні кадри» ДУ «Центру громадського здоров'я МОЗ України». В загальну групу «лікарів» входять лікарі за всіма лікарськими спеціальностями, а саме: лікарі-керівники, лікарі-статистики, лікарі загальної практики-сімейні лікарі (ЗПСЛ), лікарі терапевтичної групи, лікарі хірургічної групи, лікарі-онкологічної групи, лікарі-стоматологи, лікарі санітарної групи, інші.

В той же час, відповідно до Міжнародної стандартної класифікації професій ISCO-08 на інформаційному ресурсі OECD.Stat в країнах ЄС до групи «лікарів» входять лікарі загальної практики-сімейні лікарі (Generalist Medical Practitioners, група 2211 за ISCO-08), лікарі-спеціалісти (Specialist Medical Practitioners, група 2212 за ISCO-08) [7]. До групи лікарів-спеціалістів (Specialist Medical Practitioners, група 2212 за ISCO-08) в ЄС входять: Anaesthetist, Cardiologist, Emergency medicine specialist, Gynaecologist, Obstetrician, Ophthalmologist, Paediatrician, Pathologist, Preventive medicine specialist, Psychiatrist, Radiation oncologist, Radiologist, Resident medical officer in specialist training, Specialist medical practitioner (public health), Specialist physician (internal medicine), Specialist physician (nuclear medicine), Surgeon.

В класифікації ISCO-08 окремо виділяють групи «інші професіонали охорони здоров'я», а саме: Dentists (2261), Pharmacists (2262), Environmental and Occupational Health and Hygiene professionals (2263), Physiotherapists (2264), Dieticians and Nutritionists (2265),

Audiologists and Speech Therapists (2266), Optometrists and Ophthalmic Opticians (2267), Health Professionals Not Elsewhere Classified (2269). Деякі з вказаних спеціалістів в Україні входять до групи «лікарів», а саме: Dentists (2261), Environmental and Occupational Health and Hygiene professionals (2263), Physiotherapists (2264), Dieticians and Nutritionists (2265).

Зважаючи на вищевикладене, для порівняння (бенчмаркінгу) показника забезпеченості лікарями в Україні та деяких країн ЄС (Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Болгарія, Румунія) нами використані дані про чисельність лікарів відповідно до Міжнародної стандартної кваліфікації професій ISCO-08.

Математичне моделювання здійснено шляхом побудови однофакторних моделей лінійної регресії, оцінка якості моделей проводилася за коефіцієнтом детермінації R². Розрахунки проведено у пакеті MedCalc® Statistical Software version 22.009 (MedCalc Software Ltd, Ostend, Belgium; <https://www.medcalc.org>; 2023). Було розраховано для чисельності та показника забезпеченості два варіанта прогнозу, а саме: поліномний прогноз (ПП) (парабола) з поступовим погіршенням ситуації та лінійний прогноз (ЛП) на тлі стабілізації ситуації за останні 4 роки (2019–2022 роки).

Результати дослідження та їх обговорення

В Україні загальна чисельність лікарів закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) системи МОЗ, приватних

та відомчих ЗОЗ за формою звітності № 17 за 2022 рік становила 163033 осіб, з них в ЗОЗ системи МОЗ України 137549 осіб та в ЗОЗ приватних, відомчих ЗОЗ – 25484 осіб (рис. 1). Частка лікарів, які зареєстровані в приватних та відомчих ЗОЗ, становила 15,63% від загальної чисельності лікарів.

Чисельність лікарів-лікувальників в 2022 році становила 118885 осіб, з них в ЗОЗ системи МОЗ України – 96941 особа. В структурі спеціальностей лікарів-лікувальників переважають спеціалісти терапевтичної групи (25,97%) (рис. 2). В усіх ЗОЗ та приватних/відомчих ЗОЗ структури спеціальностей дещо відрізняються за часткою лікарів-педіатрів та лікарів ЗПСЛ ($p > 0.05$). В структурі приватних та відомчих ЗОЗ майже в двічі менша частка лікарів ЗПСЛ та на третину менша частка лікарів-педіатрів.

В Україні прогнозується подальше зменшення чисельності всіх лікарів (за формою № 17) на тлі зменшення розрахункової чисельності населення (рис. 3). Проте динаміка зменшення чисельності лікарів має більш стрімкий темп процентного зменшення, ніж зазначений темп для чисельності населення.

Прогнозується зменшення загальної чисельності лікарів з 137549 осіб в ЗОЗ системи МОЗ України у 2022 році до 105549 осіб (-23,26%) за лінійним прогнозом або до 80398 осіб у 2028 році (-41,55%) за поліномним прогнозом ($p < 0,05$).

Частка лікарів-лікувальників у 2022 році від усіх лікарів ЗОЗ системи МОЗ України становила 70,48%,

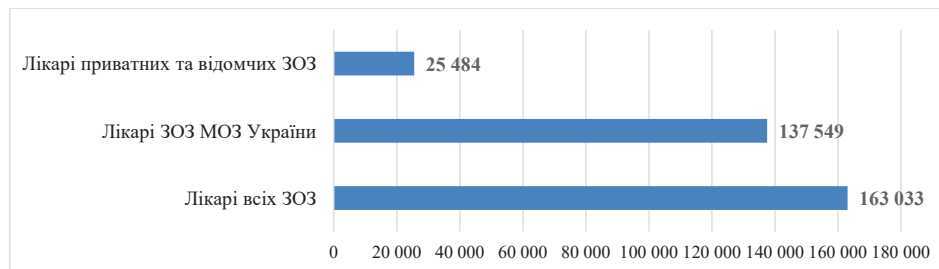

Рис. 1. Чисельність лікарів в Україні в 2022 році, абс.

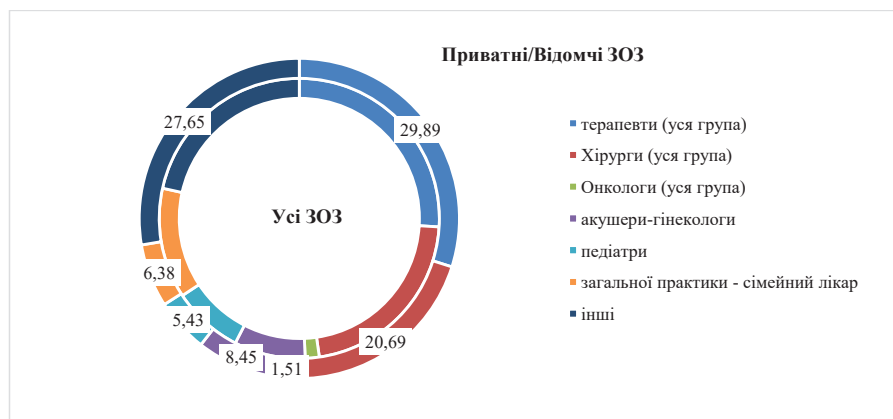

Рис. 2. Структури спеціальностей лікарів-лікувальників в приватних/відомчих ЗОЗ та усіх ЗОЗ в Україні в 2022 році, %

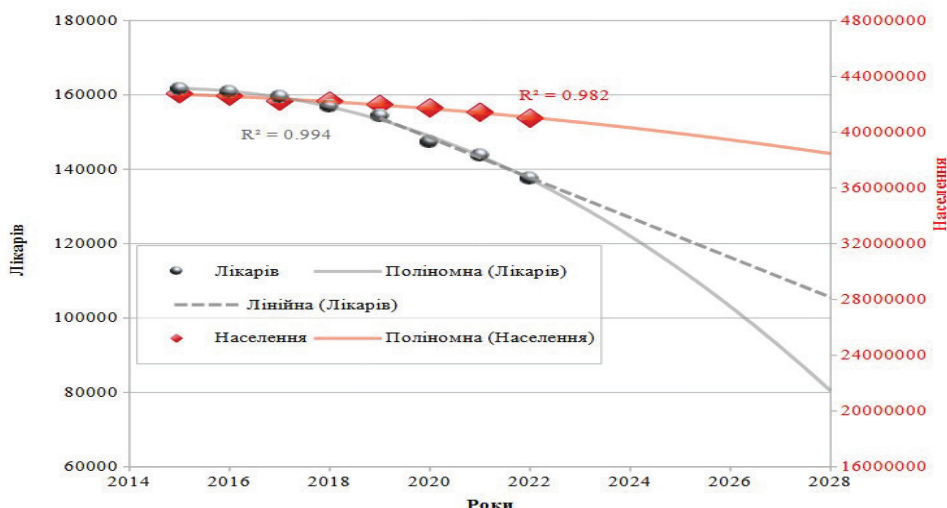

Рис. 3. Прогностичний тренд чисельності лікарів ЗОЗ системи МОЗ та населення в Україні по роках до 2028 року

інші (керівники, стоматологи, лікарів санітарної групи, лаборанти, методисти тощо) – 29,52%.

У 2022 році показник забезпеченості лікарями в Україні в усіх ЗОЗ за формою № 17 (всі лікарі) становив 3,977 на 1000 населення, в ЗОЗ системи МОЗ України – 3,355 на 1000 населення (табл. 1). Показник забезпеченості лікарями-лікувальниками в Україні в усіх ЗОЗ становив 2,89 на 1000 населення. В той же час показник забезпеченості лікарями-лікувальниками, які працюють в ЗОЗ системи МОЗ України, становив 2,36 на 1000 населення.

Представлені дані в таблиці 1 свідчать про те, що в Україні в 2022 році рівень забезпеченості лікарів за усіма лікарськими спеціальностями (за формою № 17) в ЗОЗ, що підпорядковуються МОЗ, приблизно відповідає аналогічному показнику в Угорщині, Латвії,

Польщі в 2021 році. Проте, слід зауважити, що в країнах порівняння для розрахунку вказаного показника не враховується чисельність лікарів-керівників, стоматологів, лікарів санітарної групи. Тому доречно порівнювати вказаний показник в країнах порівняння з показником забезпеченості лікарями-лікувальниками в Україні. Показник забезпеченості лікарями-лікувальниками в усіх ЗОЗ в 2022 році становив 2,89 на 1000 населення, що значно менше аналогічного показника в країнах Європейського Союзу з 2019 року по 2021 рік. Тобто, показник забезпеченості лікарями-лікувальниками на 1000 населення в Україні є найменшим у порівнянні з країнами бенчмаркінгу.

До 2028 року прогнозується достовірне зменшення показника забезпеченості лікарями на 10000 населення України (за даними форми № 17 в ЗОЗ

Таблиця 1

Інформація про забезпеченість лікарями на 1000 населення в деяких країнах Європейського Союзу та в Україні у період 2019–2022 років [6]

Назва країни	Забезпеченість лікарями на 1000 населення			
	2019	2020	2021	2022
Чехія	4,07	4,1	4,26	
Угорщина	3,49	3,14	3,3	
Латвія	3,27	3,34	3,36	
Литва	4,47	4,48	4,47	
Польща	3,3	3,33	3,44	
Болгарія	4,24	4,28	4,3	
Румунія	3,19	3,33	3,51	
Україна – всі лікарі в усіх ЗОЗ в Україні за даними форми № 17				3,997
Україна – всі лікарі ЗОЗ МОЗ, за даними форми звітності № 17		3,56	3,51	3,355
Україна лікарі-лікувальники в усіх ЗОЗ за ISCO-08				2,89
Україна лікарі-лікувальники ЗОЗ МОЗ за ISCO-08		2,42	2,43	2,36

системи МОЗ України), а саме: за поліномним сценарієм з 33,55 (3,355 на 1000 населення) до 21,4 (2,14 на 1000 населення) та за лінійним сценарієм з 33,55 (3,355 на 1000 населення) до 27,3 (2,73 на 1000 населення) ($p < 0,05$) (рис. 4).

Важливим уточненням щодо реальності показника забезпеченості лікарями в Україні на 1000 (10000) населення та прогнозування тренду є достовірність даних Державної служби статистики щодо чисельності населення в Україні. Останній перепис в Україні був проведений у 2001 році. Чисельність населення в 2022 році є математично розрахунковою без урахування міграції населення під час війни. За даними Державної служби статистики в Україні в 2022 році чисельність населення становила 40997698 осіб [8]. За даними Організації Об'єднаних Націй [9], на початок 2024 року кількість населення в Україні складало близько 37 млн осіб. За даними Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року [10], проєкт якої розроблено Міністерством соціальної політики України спільно з Інститутом демографії та соціальних досліджень НАН України, в Україні на серпень 2023 року чисельність населення становила 36,3 млн осіб, у тому числі на підконтрольних українській владі територіях – 31,5 млн осіб. За даними World Economic Outlook населення України скоротилося у 2022 році до 35,0 млн осіб [11]. Тобто чисельність населення в Україні має різні значення в залежності від організації, якою проводиться оцінка.

Якщо взяти за основу, що в 2022 році населення в Україні становило 35 млн осіб, то забезпеченість лікарями-лікувальниками ЗОЗ системи МОЗ становила 2,77 на 1000 (96941 лікар), лікарями-лікувальниками всіх ЗОЗ – 3,39 на 1000 (118885 лікарів). Вказаний показник навіть перевищує показник забезпеченості лікарями (3,39 на 1000) в Угорщині (3,3) та Латвії (3,36). Тобто, для оцінки реального показника забезпеченості лікарями необхідно володіти достовірною інформацією щодо чисельності населення та чисельності лікарів.

Аналіз забезпеченості основними лікарськими спеціальностями свідчить, що в Україні в порівнянні з країнами бенчмаркінгу лише показник забезпеченості лікарями-педіатрами на 1000 населення має майже найбільше значення в порівнянні з іншими країнами після Угорщини. Проте, частка дитячого населення у віці 0–17 років серед загальної чисельності населення в різних країнах має суттєві відмінності. Тому краще використовувати показник забезпеченості лікарями-педіатрами на 1000 дитячого населення, проте на ресурсі **OECD. Stat** такий показник відсутній.

За даними польської статистики в Польщі в 2021 році працювало 6500 лікарів-педіатрів, у цей період дітей у віці 0–14 років в країні було 5772972 дитини, показник забезпеченості лікарями-педіатрами на 1000 дитячого населення становив 1,125 [12]. За даними сайту медичної статистики Словачкиї [13] в 2021 році показник забезпеченості лікарями-педіатрами становив 1,44 на 1000 дитячого населення. В Україні вказаний показник з розрахунку на дитяче населення становив 1,05 на 1000. Тобто, показник забезпеченості лікарями-педіатрами при розрахунку на дитяче населення в Україні може бути меншим, ніж в країнах бенчмаркінгу.

Звертає на себе увагу, що у порівнянні з країнами бенчмаркінгу в Україні були визначені найнижчі показники забезпеченості лікарями ЗПСЛ. В Україні вказаний показник майже вдвічі менший, ніж в Чехії, Латвії, Польщі та Румунії, та майже втричі, ніж в Литві. В Україні найменша частка лікарів ЗПСЛ від усіх лікарів в країнах бенчмаркінгу, за винятком Греції. Вказане свідчить про недостатню роль лікаря ЗПСЛ в Україні, як лікаря першого контакту системи охорони здоров'я з пацієнтом [14]. Значну частку в системі надання медичної допомоги в Україні займають лікарі-спеціалісти [15].

Зважаючи на високу потребу в надання психіатричної допомоги населення в умовах воєнного стану, в Україні в 2022 році показник забезпеченості

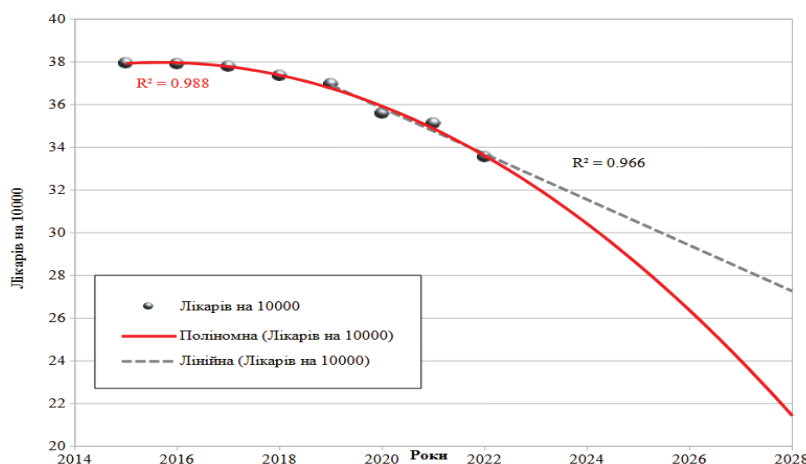

Рис. 4. Прогностичний тренд показника забезпеченості лікарями ЗОЗ системи МОЗ України (форма 17) до 2028 року (на 10000 населення).

Таблиця 2

Забезпеченість основними групами лікарів, акушерок та медичних сестер в країнах ЄС в 2021 році [6] та в Україні в 2022 році

Назва показника	Чехія	Греція	Угорщина	Латвія	Литва	Польща	Болгарія	Румунія	Україна
ЗПСЛ на 1000	0,72	0,47	0,67	0,77	1,03	0,89	0,6	0,79	0,37
% лікарів ЗПСЛ від усіх лікарів	16,87	7,44	20,26	22,88	22,91	25,72	13,89	22,58	11,29
Педіатри на 1000 населення	0,14	0,12	0,23	0,12	0,17	0,17	0,2	0,16	0,20
Акушери-гінекологи на 1000 населення	0,31	0,33	0,15	0,19	0,24	0,18	0,26	0,16	0,24
Акушери-гінекологи на 1000 живонароджених	28,72	41,42	15,68	20,67	29,19	20,06	30,45	15,71	48,97
Терапевтична група на 1000 населення	1,56	2,65	1,29	1,05	1,62	1,28	1,85	1,49	0,75
Хірургічна група на 1000 населення	1,14	1,47	0,71	0,72	1,13	0,75	1,21	0,74	0,63
Психіатри на 1000 населення	0,17	0,25	0,14	0,15	0,25	0,13	0,1	0,15	0,07

лікарями-психіатрами був в 2–3 рази менший, ніж в країнах-бенчмаркінгу, за винятком Болгарії. На сьогодні в суспільстві висока потреба збереження ментального здоров'я населення в умовах війни [16].

Загалом, показники забезпеченості лікарями терапевтичної та хірургічної групи в Україні значно менші за аналогічні показники країн-порівняння. Проте, показник забезпеченості лікарями акушерами-гінекологами на 1000 населення в Україні займав середню позицію серед країн порівняння (рис. 5). Але в Україні на 1000 живонароджених була найвища забезпеченість лікарями акушерами-гінекологами, що вказує на профіцит даної категорії лікарів (рис. 6).

Отримані результати свідчать, що в Україні визначена найнижча забезпеченість лікарями ЗПСЛ, лікарями-психіатрами, лікарями терапевтичної та хірургічної групи на 1000 населення в порівнянні з країнами бенчмаркінгу ЄС. В той же час в Україні високий показник забезпеченості лікарями-педіатрами та лікарями акушерами-гінекологами на 1000 живонароджених. Можна стверджувати про наявний дефіцит лікарів ЗПСЛ, лікарів терапевтичної та хірургічної групи,

лікарів-психіатрів в Україні на розрахункову кількість населення України в 2022 році за даними повного перепису 2001 року, а також про певний профіцит лікарів акушерів-гінекологів та педіатрів на вказану кількість населення.

Відповідно до рекомендацій ВООЗ, аналіз кадрового забезпечення потребує визначення частки пенсійного віку серед працюючих та стан міграції [17]. Старіння лікарів може обумовити дефіцит кадрового забезпечення системи охорони здоров'я [18]. За даними OECD.Stat в 2021 році в країнах ЄС частка лікарів пенсійного віку (64+) коливалася на рівні 16–19% проти 23,71% в Україні (60+) (рис. 7). Слід зауважити, що в країнах порівняння відсутні лікарі-стоматологи, лікарі-керівники, лікарі-методисти. Тому порівняння можна вважати умовним.

В 2022 році в Україні було зареєстровано 13187 лікарів-інтернів (ЗОЗ всіх форм власності). У тому числі зі стоматологами. Частка лікарів-інтернів від усіх лікарів становила 8,08%. Співвідношення лікарів-інтернів та лікарів-пенсіонерів було наступне: на 1 лікаря-інтерна було 2 лікаря-пенсійного віку. Тобто,

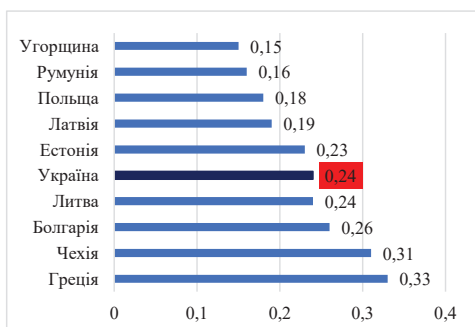

Рис. 5. Забезпеченість лікарями акушерами-гінекологами на 1000 населення в країнах ЄС в 2021 році та в Україні в 2022 році

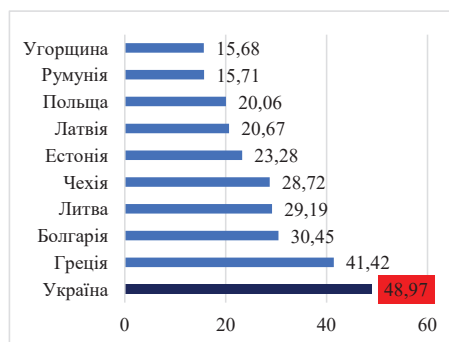

Рис. 6. Забезпеченість лікарями акушерами-гінекологами на 1000 живонароджених в країнах ЄС і 2021 році та в Україні в 2022 році

у разі звільнення 2 лікарів-пенсіонерів на їхні місця претендує лише 1 лікар-інтерн.

В 2021 році в Польщі, Чехії, Болгарії, Литві, Латвії на 1 випускника було зареєстровано від 2 до 4 лікарів пенсійного віку (рис. 8).

В Україні спостерігається зростання кількості лікарів, які мігрують для роботи за кордоном. За даними сайту OECD (stats.oecd.org) в 2010 році в 27 країнах офіційно працювало 2742 лікаря, які отримали освіту в Україні, в 2021 році – 7534 лікарів (Foreign-trained doctors: number (stock)) (рис. 9).

В 2021 році найбільша кількість лікарів, які отримали освіту в Україні та працюють за спеціальністю,

була в Сполученому Королівстві (517 осіб), в Чехії (662 особи), в Німеччині (1686 осіб), в Ізраїлі (1741 особа), Польщі (1746 осіб). В 2021 році найбільша кількість лікарів прибула на роботу до Польщі та підтвердила свою освіту (511 осіб). Тобто, в Україні зростає міграція лікарів для роботи за кордоном, особливо різко зросла міграція в період повномасштабної війни.

Отже, порівняльний аналіз забезпеченості лікарями в Україні з країнами-бенчмаркінгу вказує на наявність викликів перед системою охорони здоров'я в Україні: темп зменшення чисельності лікарів суттєво перевищує темп зменшення чисельності населення; достовірна динаміка до зниження

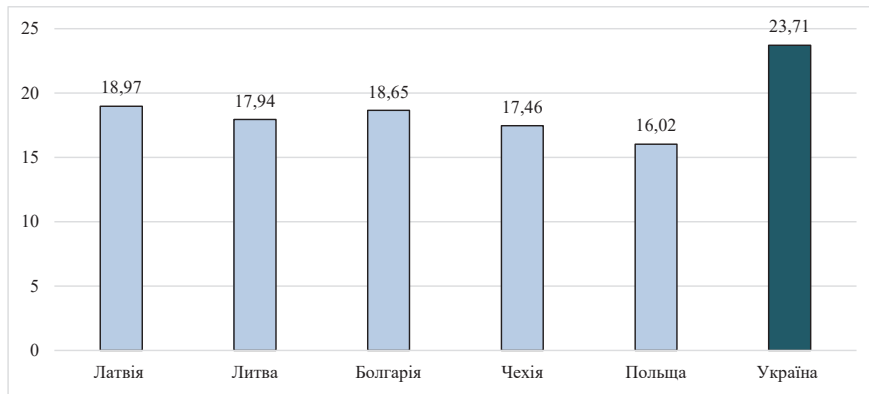

Рис. 7. Частка лікарів пенсійного віку (64+ років) в деяких країнах Європи в 2021 році та лікарів пенсійного віку (60+ років) в Україні в 2022 році, % [6]

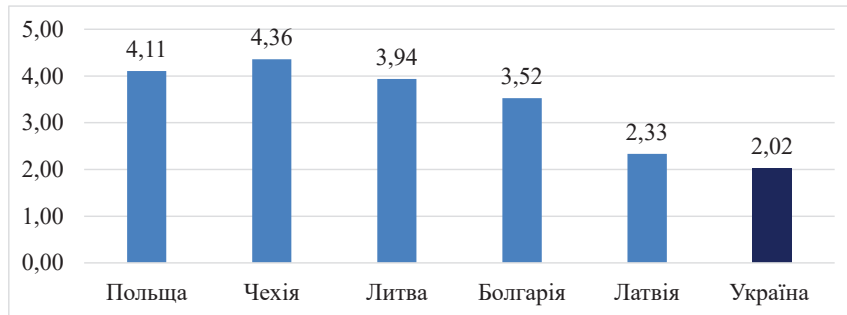

Рис. 8. Чисельність лікарів пенсійного віку на 1 лікаря-інтерна в деяких країнах ЄС та в Україні [6]

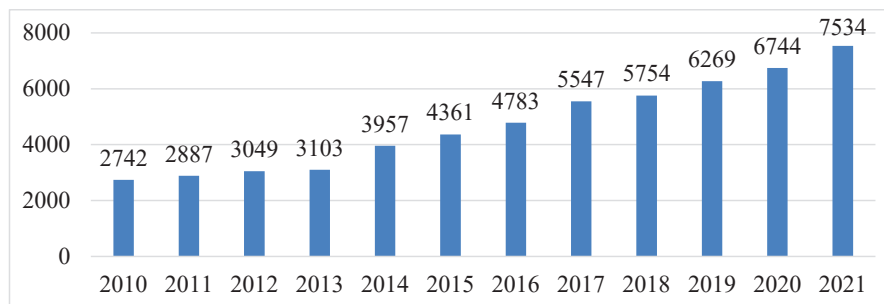

Рис. 9. Динаміка чисельності лікарів з України, які працюють в 27 країнах OECD [6]

чисельності та показника забезпеченості лікарями; серед лікарів майже чверть становлять лікарі пенсійного віку; зростання міграції лікарів за кордон майже втричі у порівнянні з 2010 роком; виражений дефіцит лікарів ЗПСЛ, лікарів-психіатрів та інших лікарів-спеціалістів; певний профіцит лікарів акушер-гінекологів та лікарів-педіатрів; відсутність інформації про реальну чисельність населення для розрахунку показників забезпеченості лікарів.

Висновки

Порівняльний аналіз забезпеченості лікарями в Україні з країнами-бечмаркінгу вказує на певну умовність порівняння через брак достовірної інформації про чисельність населення. Проте виявлені тенденції свідчать про існування викликів перед системою охорони здоров'я України в середньостроковій перспективі щодо достатньої чисельності лікарів для забезпечення населення доступною та якісною допомогою.

Література

1. Гуцалюк ОМ. Аналіз стану кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я України у період реформування. Вісник економічної науки України. 2019; 2 (37): 110–114. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2\(37\).110-114](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2(37).110-114).
2. Волосовець О, Заболотко В, Волосовець А. Кадрове забезпечення галузі охорони здоров'я в Україні та світі: сучасні виклики. Українські медичні вісті, 2023; (1): 20–26. <https://doi.org/10.32471/umv.2709-6432.84.57>.
3. Власенко РВ. Щодо кадрового забезпечення галузі охорони здоров'я. Національний інститут стратегічних досліджень. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/ohorona-zdorovya.pdf>
4. Сабецька Т. Аналіз кадрового забезпечення галузі охорони здоров'я України. Економіка та суспільство, 2022; (40). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-26>
5. Статистичні дані МОЗ України. Центр громадського здоров'я МОЗ України <http://medstat.gov.ua/ukr/statdan.html>
6. OECD Data Explorer-Archive. https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=HEALTH_REAC#
7. International Standard Classification of Occupations https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_172572.pdf
8. Статистика населення України. http://db.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp
9. United Nations. Department of Economic and Social Affairs Population Division. <https://population.un.org/wpp/>
10. Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року. <https://www.msp.gov.ua/projects/870/> [режим доступу 20.08.2024]
11. International Monetary Fund. World Economic Outlook. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/04/16/world-economic-outlook-april-2024?cid=ca-com-homepage-SM2024>
12. Statistics Poland. <https://stat.gov.pl/en/topics/health/>
13. Národné centrum zdravotníckych informácií. https://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Zdravotnicka_rocenka/Pages/default.aspx
14. Урядовий портал. МОЗ обговорило з партнерами перспективи фінансування первинної медичної допомоги. <https://www.kmu.gov.ua/news/moz-obhovorylo-z-partneramy-perspektyvy-finansuvannya-pervynnoi-medychnoi-dopomohy>
15. Богдан Д, Бойко А, Василькова А. Кадрові ресурси системи охорони здоров'я в Україні. Ситуаційний аналіз. Проєкт USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я». 2019. <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/HRH-situational-analysis-2019.pdf>
16. Підтримка ментального здоров'я в часи війни. Національний інститут стратегічних досліджень. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-mentalnoho-zdorovya-v-chasy-viyny>
17. European Commission, Consumers, Health, Agriculture and Food Executive Agency, Kovács, E., Szegner, P., Langner, L. et al., Mapping of national health workforce planning and policies in the EU-28 – Final study report, Publications Office, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2818/870828>
18. European Commission, Joint Research Centre, Bernini, A., Icardi, R., Natale, F. et al., Supply and demand model for the healthcare workforce in the EU27 – Data sources and model structure, Publications Office of the European Union, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/957386>

References

1. Hutsalyuk OM. Analiz stanu kadrovoho zabezpechennya sfery okhorony zdorovya Ukrayiny u period reformuvannya [Analysis of the state of personnel support in the sphere of health care of Ukraine during the reform period]. Visnyk ekonomichnoyi nauky Ukrayiny. 2019; 2(37): 110–114. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2\(37\).110-114](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2019.2(37).110-114) [date access 20.08.2024]. [In Ukrainian].
2. Volosovets O, Zabolotko V, Volosovets A. Kadrove zabezpechennya haluzi okhorony zdorovya v Ukrayini ta sviti: suchasni vyklyky [Staffing of the healthcare industry in Ukraine and the world: contemporary challenges]. Ukrayinski medychni visti, 2023; (1): 20–26. <https://doi.org/10.32471/umv.2709-6432.84.57> [date access 20.08.2024]. [In Ukrainian].
3. Vlasenko RV. Shchodo kadrovoho zabezpechennya haluzi okhorony zdorovya [Regarding staffing of the healthcare industry]. Natsionalnyy instytut stratehichnykh doslidzhen. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/ohorona-zdorovya.pdf> [date access 20.08.2024]. [In Ukrainian].
4. Sabetska, T. (2022). Analiz kadrovoho zabezpechennya haluzi okhorony zdorovya Ukrayiny. Ekonomika ta suspilstvo, (40). [Sabetska, T. (2022). Analysis of staffing in the health care industry of Ukraine. Economy and society, (40)] <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-26> [date access 20.08.2024]. [In Ukrainian].
5. Statystychni dani Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy. Tsentr hromadskoho zdorovia Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy [Statistical data of the Ministry of Health of Ukraine. Public Health Center of the Ministry of Health of Ukraine] <http://medstat.gov.ua/ukr/statdan.html> [date access 20.08.2024]. [In Ukrainian].

6. OECD Data Explorer-Archive. https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=HEALTH_REAC#
7. International Standard Classification of Occupations https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_172572.pdf
8. Statystyka naselewnya Ukrainy. [Population statistics of Ukraine] http://db.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp [date access 20.08.2024]. [In Ukrainian].
9. United Nations. Department of Economic and Social Affairs Population Division. <https://population.un.org/wpp/>
10. Stratehiya demohrafichnoho rozvytku Ukrainy na period do 2040 roku. [STRATEGY for the demographic development of Ukraine for the period up to 2040.] <https://www.msp.gov.ua/projects/870/> [date access 20.08.2024]. [In Ukrainian].
11. International Monetary Fund. World Economic Outlook. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/04/16/world-economic-outlook-april-2024?cid=ca-com-homepage-SM2024>
12. Statistics Poland. <https://stat.gov.pl/en/topics/health/>
13. Národné centrum zdravotníckych informácií. https://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Zdravotnicka_rocenka/Pages/default.aspx
14. Uryadovyy portal. MOZ obhovorylo z partneramy perspektyvy finansuvannya pervynnoi medychnoi dopomohy. [Government portal. The Ministry of Health discussed the prospects of financing primary medical care with partners] <https://www.kmu.gov.ua/news/moz-obhovorylo-z-partneramy-perspektyvy-finansuvannya-pervynnoi-medychnoi-dopomohy> [date access 20.08.2024]. (In Ukrainian).
15. Bohdan D, Boyko A, Vasylova A. (2019) Kadrovi resursy systemy okhorony zdorovya v Ukraini [Personnel resources of the health care system in Ukraine]. Sytuatsiynnyy analiz. Proyeckt USAID «Pidtrymka reformy okhorony zdorovya». 2019. <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/HRH-situational-analysis-2019.pdf> [date access 20.08.2024]. (In Ukrainian).
16. Pidtrymka mentalnoho zdorovya v chasy viyny. Natsionalnyy instytut stratehichnykh doslidzhen. [Mental health support in times of war. National Institute of Strategic Studies.] <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-mentalnoho-zdorovya-v-chasy-viyny> [date access 20.08.2024]. (In Ukrainian).
17. European Commission, Consumers, Health, Agriculture and Food Executive Agency, Kovács, E., Szegner, P., Langner, L. et al., Mapping of national health workforce planning and policies in the EU-28 – Final study report, Publications Office, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2818/870828>
18. European Commission, Joint Research Centre, Bernini, A., Icardi, R., Natale, F. et al., Supply and demand model for the healthcare workforce in the EU27 – Data sources and model structure, Publications Office of the European Union, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/957386>

Мета: порівняння показників забезпеченості лікарями на 1000 населення в Україні та деяких країнах Європейського Союзу (Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Болгарія, Румунія) у період 2020–2022 років.

Матеріали та методи. Для порівняння забезпеченості лікарями на 1000 населення в Україні відповідно до Міжнародної стандартної класифікації професій ISCO-08 були використані статистичні довідники ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» за 2020–2022 роки та бази даних OECD.Stat про забезпеченість для країн Східної Європи (Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Болгарія, Румунія). Здійснено прогнозування забезпеченості лікарями в Україні до 2028 року.

Результати. У 2022 році показник забезпеченості лікарями в усіх ЗОЗ за становив 3,977 на 1000 населення, в ЗОЗ системи МОЗ України – 3,355 на 1000 населення. Показник забезпеченості лікарями-лікувальниками в Україні в усіх ЗОЗ становив 2,89 на 1000 населення, в ЗОЗ системи МОЗ України – 2,36 на 1000 населення. Показник забезпеченості лікарями-лікувальниками на 1000 населення в Україні є найменшим у порівнянні з країнами бенчмаркінгу. До 2028 року прогнозується достовірне зменшення показника забезпеченості лікарями в Україні ($p < 0,05$). Було визначено, що у разі звільнення 2 лікарів-пенсіонерів на їхні місця претендує 1 лікар-інтерн. В Україні спостерігається зростання кількості лікарів, які мігрують для роботи за кордоном.

Висновки. Порівняльний аналіз забезпеченості лікарями в Україні з країнами-бенчмаркінгу вказує на певну умовність порівняння через брак достовірної інформації про чисельність населення. Проте виявлені тенденції свідчать про існування викликів перед системою охорони здоров'я України в середньостроковій перспективі щодо достатньої чисельності лікарів для забезпечення населення доступною та якісною допомогою.

Ключові слова: забезпеченість лікарями, людський ресурс, лікарі, заклади охорони здоров'я, прогнозування.

Purpose: The purpose of the study was to compare the indicators of the supply of doctors per 1000 population in Ukraine and some countries of the European Union (Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Bulgaria, Romania) in the period 2020–2022.

Materials and methods. To compare the availability of doctors per 1,000 population in Ukraine in accordance with the International Standard Classification of Professions ISCO-08, statistical directories of the Public Health Center of the Ministry of Health of Ukraine for 2020-2022 and the OECD.Stat database on availability for Eastern European countries were used (Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Bulgaria, Romania). Forecasting of the supply of doctors in Ukraine until 2028 was carried out.

Results. In 2022, the indicator of availability of doctors in all health care facilities was 3.977 per 1,000 population, in health care facilities of the Ministry of Health of Ukraine – 3.355 per 1,000 population. The indicator of provision of medical doctors in Ukraine in all health care facilities was 2.89 per 1,000 population, in health care facilities of the Ministry of Health of Ukraine – 2.36 per 1,000 population. The indicator of provision of medical doctors per 1,000 population in Ukraine is the lowest in comparison with benchmarking countries. By 2028, a significant decrease in the supply of doctors in Ukraine is predicted ($p < 0.05$). It was determined that in case of dismissal of 2 retired doctors, 1 intern doctor claims their place. In Ukraine, there is an increase in the number of doctors who migrate to work abroad.

Conclusion. A comparative analysis of the supply of doctors in Ukraine with benchmarking countries indicates a certain conditionality of the comparison due to the lack of reliable information about the population. However, the revealed trends indicate the

existence of challenges for the health care system of Ukraine in the medium-term perspective regarding the sufficient number of doctors to provide the population with affordable and high-quality care.

Key words: availability of doctors, human resources, doctors, health care facilities, forecasting

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflict of interest: absent.

Відомості про авторів

Вежновець Тетяна Андріївна – доктор медичних наук, професорка, директорка Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; пр-т Берестейський, 34, м. Київ, Україна, 03057. taveg1962@gmail.com, ORCID ID 0000-0003-1156-8614

Короткий Олександр Володимирович – кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; пр-т Берестейський, 34, м. Київ, Україна, 03057. korotkiy.md@gmail.com, ORCID ID 0000-0002-5682-7926.

Стаття надійшла до редакції 12.08.2024

Дата першого рішення 16.08.2024

Стаття подана до друку 12.09.2024